

Pankkikriisin odottamattomat seuraukset

08.02.2019

Höyrysaha, joka leikkasi kiinni vaarallisen syvälle kassakirstuun

1921

Juhlat olivat loppua lyhyeen jo ennen kuin ne olivat edes alkaneet. Ålands Aktiebankin ensimmäinen konttori, jossa oli neljä työntekijää, vihittiin käyttöön 15. joulukuuta 1919 Torggatanilla, Maarianhaminan keskustassa. Vaikka ensimmäisen toimintavuoden tulos näytti komealta, vuonna 1921 alkoi jo levitä vahva palaneen käry. Kaupungissa kiersi sitkeä huhu, jonka mukaan pankki oli ajautunut ahdinkoon. Pahinta oli se, että huhu piti paikkansa. Mutta ehkä kaikkein pahinta oli kuitenkin se, että pankin syvän kriisin syynä oli kouluesimerkki nepotismista.

Draaman päähenkilönä oli Julius Sundblom, Ahvenanmaan vahva mies. Hän ja koko Sundblomien perhe olivat ostaneet pankin osakkeita reippaassa tahdissa ja hankkineet siten enemmistöosuuden. Ensimmäiseksi toimitusjohtajaksi valittiin maisteri Johannes Johansson, joka siirsi pankkiin toimitusjohtajan tuolinsa Sundblomien perheyrityksestä, lehti- ja painotalo Ålands Tidnings och Tryckeri Ab:stä. Ålands Aktiebankin johdossa olivat siten Sundblom ja Johansson, kaksi herraa, joilla oli hyvin rajalliset, ellei jopa olemattomat pankkiiritaidot.

Kun huhut vuonna 1921 alkoivat levitä, koskivat ne luottoja, jotka oli myönnetty kahdelle yritykselle: Haraldsby Ångsågs och Skeppsvarvs Ab:lle ja Rederi Ab Sunille. Molempien yritysten johtaja ja omistaja oli Rafael Sundblom, Julius Sundblomin poika. Höyrysahan ja laivaveistämön vaikeudet olivat alkaneet vuoden 1920 alussa *kun aurinko laski pimentäen maailman varustamoalan*, kuten historioitsija Erik Tudeer on kuvaillut tilannetta teoksessaan *Ålandsbanken 1919-1989*. Rahtihinnat tekivät syöksylaskun ja laivanrakennuskulut nousivat pilviin. Ålands Aktiebank myönsi kuitenkin uusia lainoja ronskilla kädellä vuoden 1921 aikana. Niinkin myöhään kuin 7. tammikuuta 1922 pankin hallintoneuvosto nosti peukalon pystyyn sahalle myönnettävälle lainalle, jotta saha voisi tehdä *tarvittavia metsäostoja*. Höyrysaha jätti konkurssianomuksensa 24. tammikuuta.

Kesäkuussa Pankkitarkastusviraston ylitarkastaja A.W. Rundquist koputti pankin ovelle. Ei liene yllätys, että hän havaitsi heikkouksia pankin luottokannassa. Luettuaan Maarianhaminasta lähetetyn raportin valtiovarainministeri Ernst Gråsten, Rundquistin esimies, kutsui pankin hallintoneuvoston puheenjohtajan Julius Sundblomin Helsinkiin kuulemaan kunniansa. Tuolloin voimassa olleen pankkilain mukaan osakepääomasta voitiin käyttää korkeintaan 10 prosenttia tappioiden kattamiseen.

Mikäli raja ylittyisi, pankin olisi välittömästi järjestettävä lisöpääomaa. Jos osakepääoma laskisi yli 25 prosentilla, pankki oli suljettava.

Kun Gråsten otti Sundblomin vastaan virkahuoneessaan, hän ei säästellyt sanojaan.

Pankkitarkastusvirasto pelkäsi, että Ålands Aktiebankin osakepääoma laskisi yli 10 prosenttia, ehkäpä jopa yli 25 prosenttia. Gråstenin viesti oli harvinaisen selvä. Mikäli hallintoneuvosto ei sillä punaisella sekunnilla vahvistaisi pankin omaa pääomaa, Ålands Aktiebank suljettaisiin. Julius Sundblom ei eittämättä ollut kovinkaan reippaalla tuulella palatessaan takaisin koti-Ahvenanmaalle. Kaikkien päässä vyöryvien kysymysten joukosta nousi varmaankin yksi ylitse muiden: miten saada ahvenanmaalaiset sijoittamaan lisää kovalla vaivalla hankkimiaan pennosiaan puilla paljailla olevaan pankkiin?

Sanningen om Ålandsbanken

100 tarinaa 100 vuoden ajalta

Joakim Enegren

Annika Lundqvistin, Leo Löthmanin ja Teo Tuomisen avustuksella.

Valokuva: Haraldsbyn höyrysaha, Saltvik. Ahvenanmaan museo.